

«Bekymringsfull seksuell atferd hos barn og unge – hva gjør vi?»

NKVTS konferanse om TF-CBT

Presentasjon 03.04.2019 i Oslo av
psykologspesialist Monica Jensen

E-post: monica.jensen@betaniensykehus.no

Hvorfor bør fagpersoner være engasjert og kompetent i SSA arbeid?

- Forebygge seksuelle overgrep og vold mot barn
- Hindre at det blir nye utsatte barn og eller flere skader
- Forebygge kriminell og sosial avvikende karriere hos utøveren → pro-sosialt liv og pro-seksuelt liv
- Hjelp utsatte barn som også er blitt utøvere
- Alle barn har menneskerettigheter (Unicef, Redd Barna)

Definisjoner – skadelig seksuell atferd (SSA)

(HSB= Harmful Sexual Behaviour)

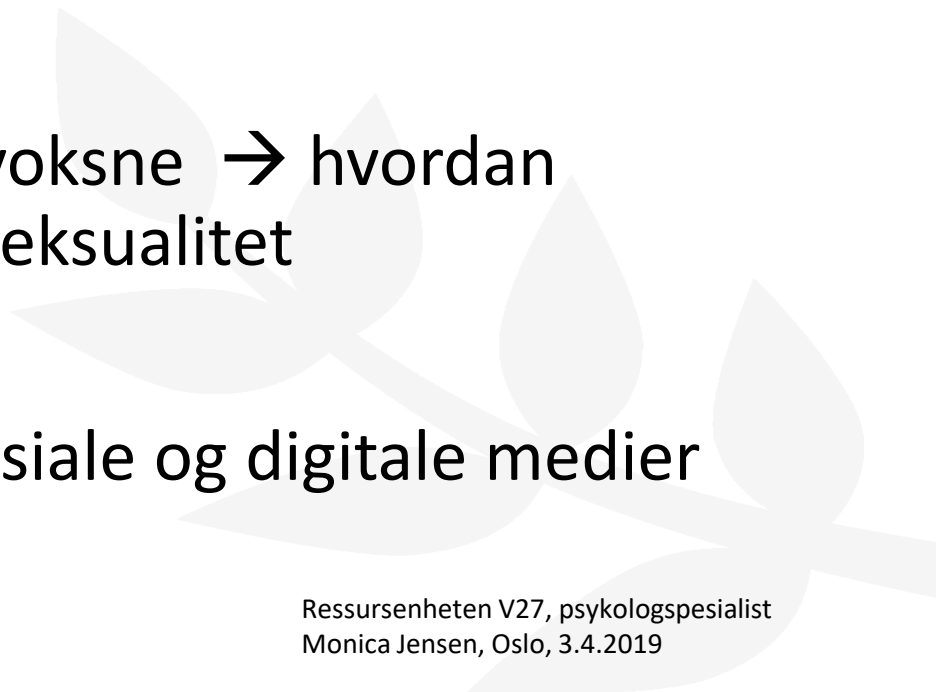
- HSB is defined as “one or more children engaging in sexual discussions or acts that are inappropriate for their age or stage of development. These can range from using sexually explicit words and phrases, inappropriate touching, using sexual violence or threats to full penetrative sex with other children and adults”.

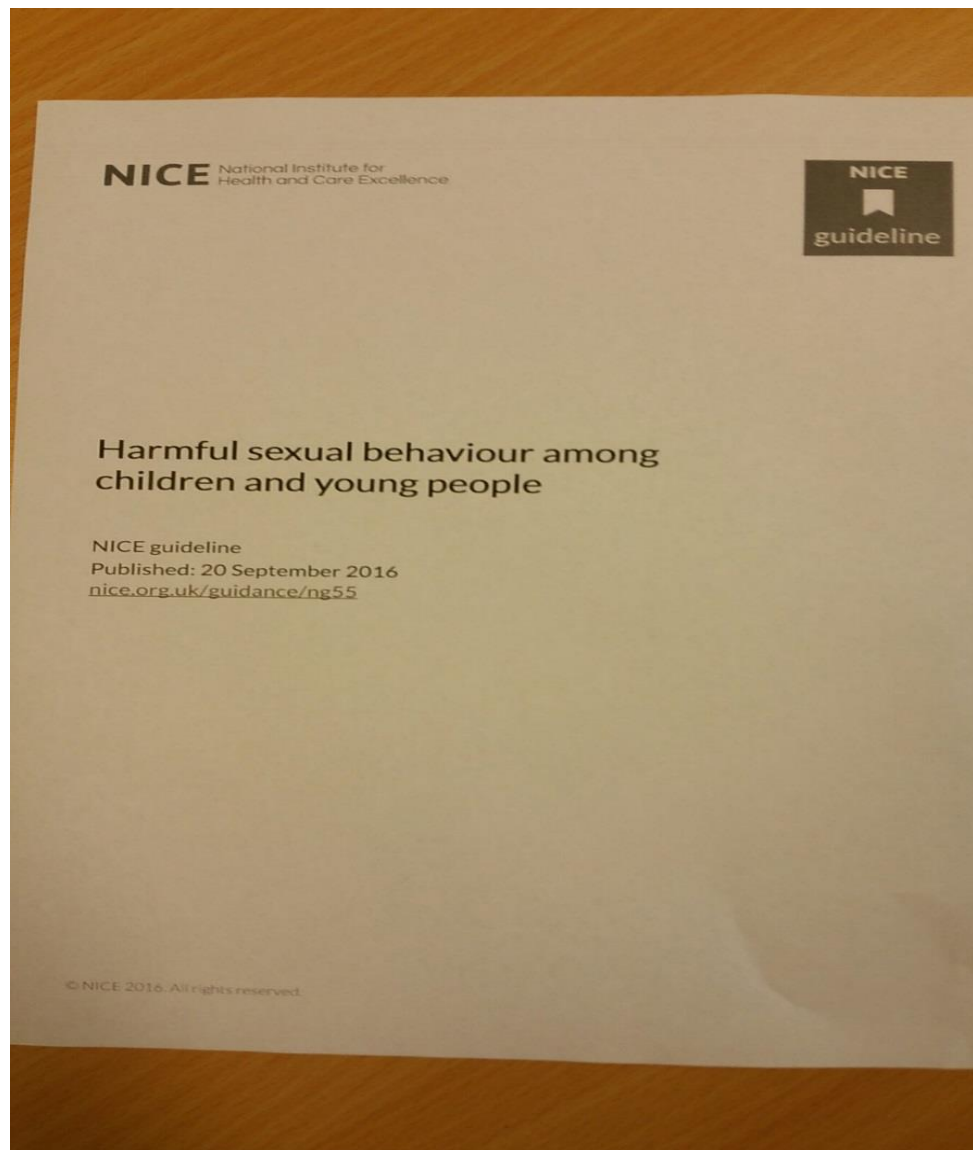
(NICE,2016)

- Technology Assisted -HSB is additional defined as “one or more children engaging in sexual discussions or acts – using the internet and/or any image-creating/sharing or communication device – which is considered inappropriate and/or harmful given their age or stage of development. This behaviour falls on a continuum of severity, from the use of pornography to online sexual abuse”.

(Swann,2019)

Minst tre nivåer å fokusere på relatert til Barn/ungdom og Internett – Porno – SSA «online»

1. Ungdoms bruk av internett og sosiale medier → hvordan påvirker dette barndom og ungdomstiden
 2. Ungdoms tilgang og bruk av porno laget for voksne → hvordan påvirker dette ungdoms syn på egen kropp og seksualitet
 3. Ungdoms seksuelle overgrep via internett/sosiale og digitale medier (jf. Swann/UK: Technology-Assisted HSB)
-

Forekomst SSA

Det er estimert at 30-50% av alle seksuelle overgrep mot barn er utført av andre barn/unge»

(Ref. Barbaree & Marshall, 2006, Finkelhor, Ormrod & Chaffin, 2009, Hackett, 2014)

Noen generelle kommentarer til forekomst-tall om SSA:

- *Mørketall – f.eks. gutter som ikke bli fanget opp av politi/rettsvesen, jenter, yngre barn, SSA i familier/slekt.*
- *Hvordan registrerer f.eks. kommunalt barnevern og helse, spesialisthelsetjenesten/BUP, Bufetat, habiliteringstjenesten, politi og barnehus SSA saker i Norge?*
- *Hvordan påvirker internett og sosiale medier barn og ungdoms oppvekst?*
- *Hvordan påvirker økt og lettere tilgang på porno (laget for voksne) via disse kanalene?*
- *Hvordan påvirker dette de barna som er sårbare for å utøve SSA mot andre – online og eller offline?*
- *Hva blir forekomst-tallene hvis man inkluderer barn/ungdom både med teknologi-assisterte SSA og eller SSA utøvd i direkte møter med andre barn?*

Felles begreper – kontinuum,

(tilpasset i Norge etter AIM og Simon Hackett's def., 2010,2016)

God og sunn seksuell atferd

«Healthy Sexual Behaviour»

Problematisk seksuell atferd

«Problematic Sexual Behaviour»

Skadelig seksuell atferd

«Harmful Sexual Behaviour»

God og sunn seksuell atferd:

Gjensidighet, samtykke, aldersadekvat utforskning og utprøving, intensjon om ikke-skade, lek, moro, ingen maktforskjell (styrke, alder, status, kognitivt)

Problematiske seksuell atferd:

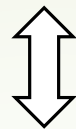
Ikke aldersadekvat, mer tilfeldig på av og spontanitet, hendelser påvirket av jevnaldrer press, selvregulerende, fornærmet blir irritert/ukomfortabel men ikke redd/skremt og føler seg fri til å fortelle, den seksuelle atferden kan være ok, men utøves i upassende situasjon/relasjon

Skadelig seksuell atferd

Ikke aldersadekvat, planlegging, hemmelighold, utøver benytter maktforskjell, respons til fornærmede er preget av negative reaksjoner og følelser (frykt, sinne, aggresjon). Utøver tar ikke ansvar for atferd eller negativ konsekvens for fornærmet. Atferd er gjentakende eller økende i frekvens. Vanskelig å stoppe/avlede atferd til tross for intervensjon. Dekker det Straffeloven i Norge opererer med som seksuell atferd/handling/omgang.

Situasjon og relasjoner barnet/ungdommen står i

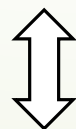

Atferd

Isfjellet

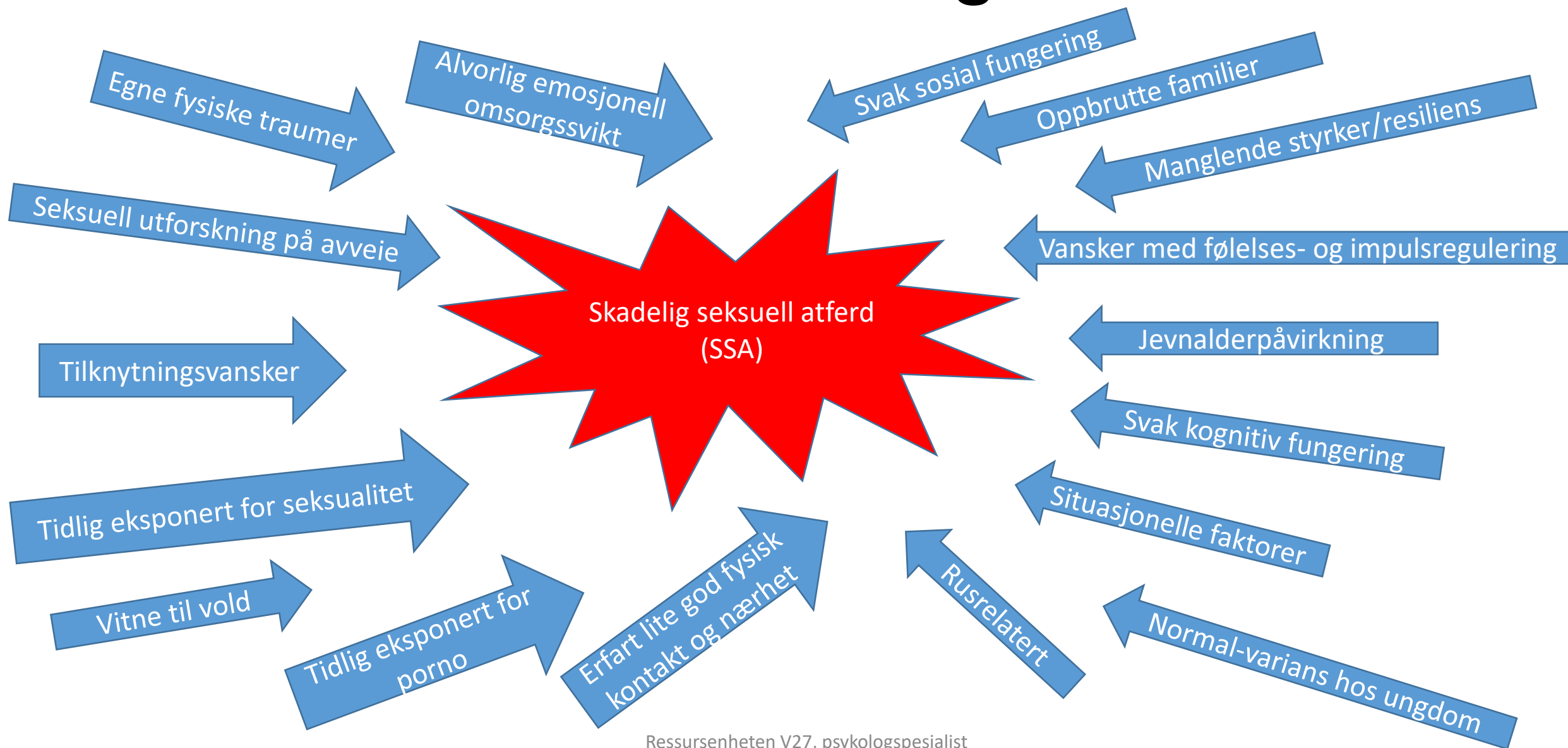
Tanker

Følelser

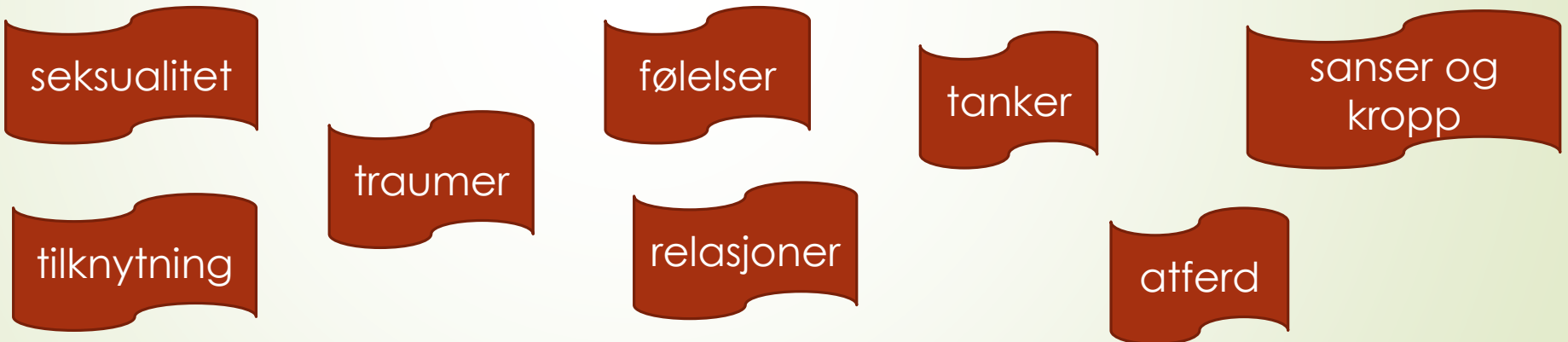

På bunnen

Hvorfor SSA – stor heterogenitet

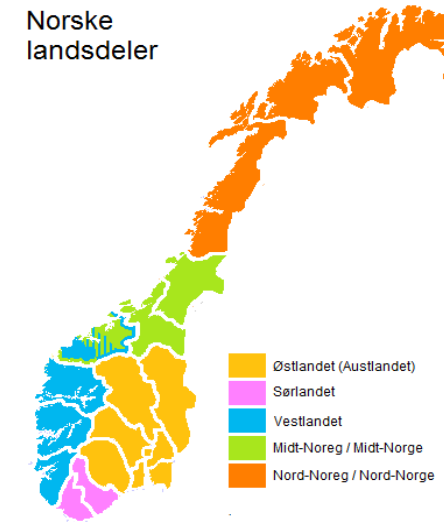

- Status i internasjonal forskning og klinisk miljø viser at behandlingsfokus på **situasjonelle faktorer og styrkebaserte tilnærminger** med barn og unge som utøver problematisk eller skadelig seksuell atferd (SSA) er det som gir best effekt for å redusere gjentakelsesfare og for å hjelpe utøveren i pro-sosial og pro-seksuell retning
- Vi har i dag **kunnskapsbaserte faglige metoder og verktøy** tilgjengelig for systematisk poliklinisk/ambulant behandling av ungdom som utøver SSA....

Helse/BUP-Norge i forhold til SSA saker?

- «Vi får eller har ingen SSA saker»
- «Utydelige» prioriteringsforskrifter
- Hvordan forholder helse/BUP seg generelt til eksternaliserte vansker og smerteuttrykk hos barn?
 - seksuell og fysisk vold, rus, antisosial atferd, ny teknologi
- Kompetanse
- Ansvar

Faglige grunner for å ha Helse/ Psykisk helsevern for barn og unge (PHBU) med i SSA saker

- Tilby en helsefaglig respons, ikke kun justis/strafferespons
- Forståelse for hva som ligger bak ytre atferd
(etiologi, utvikling, tanker og følelser)
- Kompetanse på barn som har vært utsatt for traumer
- Kompetanse på barn som har tilknytnings-forstyrrelser og –skader
- Kompetanse på barn som har nedsatt mental og eller sosial funksjon
(f.eks. generelle/spesifikke lærevansker, autismespekteret)

Nasjonalt klinisk SSA nettverk/kompetanseutviklingsprosjekt 2018-2020

- Omfatter PHBU (BUP/BUPA/BUPS): Poliklinikk, ambulante team, spesialteam, døgnposter
- Regionale Helseforetak skal sikre at det utpekes navngitte personer i PHBU i sine regioner til nettverket (3-5 fra hver region, 5-10 fra sør-øst)
- Prosjektets varighet: 2018- 2020 . Drift evalueres årlig, prosjektet skal evalueres som helhet etter 3-5 år.
- Økonomi: Innvilget 10 millioner (2017-2020) i friske midler til kompetanseutviklingsprosjektet. I tillegg er ledelsen av nettverket (Betanien/V27) styrket gjennom økte driftsmidler.

Nasjonalt klinisk SSA nettverk / kompetanseutviklingsprosjekt i PHBU

Prosjektets hovedmål:

- Utvikle et behandlingstilbud innen PHBU for barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd. Behandlingen skal være tilgjengelig uavhengig av bosted.
- Behandlingstilbudet skal være basert på beste tilgjengelige kunnskap på feltet.
- Hver helseregion skal ha ansvar for å organisere tjenesten på en hensiktsmessig måte, men det må være mulig for alle BUP-er, ved hjelp av veiledning, å utrede og behandle barn og ungdom med SSA
- Prosjektet avgrenses fra:
 - voksne
 - barn/voksne med psykisk utviklingshemming (IQ skåre under 70 og eller med tilsvarende nedsatt ADL-funksjon)

- **Styringsgruppen** består av fagrådgiverne Anne Aasen (RHF Sør-øst), Sigrid Aas (RHF Midt) , Frank Nohr (RHF Nord) og ledes av fagsjef Hans Stenby (RHF Vest) i tillegg til 2 fra prosjektledelsen.
- **Prosjektledelsen** og sekretariat er lagt til Ressursenheten V27 v/Betanien Sykehus/BUP i Helse Vest
- **Prosjektets aktivitets plan (kortfattet):**
 - Kunnskapsinnhenting
 - Kunnskapsutveksling
 - Kunnskapsutvikling
 - 2-3 felles samlinger per år for de utvalgte klinikerne i nettverket som etter hvert skal utgjøre spisskompetansen i regional PHBU
 - regionale aktiviteter for PHBU/helseforetakene
 - gjøre fagverktøy på SSA området tilgjengelig

Nasjonalt klinisk SSA nettverk/ prosjektets kontaktadresse:

Prosjektleder Monica Jensen, V27, Betanien Sykehus/BUP

monica.jensen@betaniensykehus.no

Prosjektassistent Christine Nilsen, V27, Betanien Sykehus/BUP

Christine.Nilsen2@ihelse.net

Det nasjonale tverrsektorielle kompetansenettverket

Koordineres av RVTS Midt v/Oddfrid Skorpe Tennfjord

Nåværende mandat:

Utvikle, vedlikeholde og samordne den tverrsektorielle kompetansen på SSA i Norge

Det nasjonale tverrsektorielle kompetansenettverket - Virksomhet

- Nettverket møtes tre ganger i året for drøftinger av kompetanseutvikling og nettverksbygging, nasjonalt og regionalt.
- Nettverket arrangerer Åpen nettverkskonferanse annethvert år (neste er juni 2019 i Oslo).
- Nettverket deltar i det nordiske SSA-nettverket og på Nordisk Nettverkskonferanse, som arrangeres annenhver år (neste er i Sverige 2020).

NKVTS rapport nr. 6/2016

Rapport 6 / 2016

Tonje Holt, Lisa Govasli Nilsen, Linda Holen Moen og
Ingunn Rangul Askeland

Behandlingstilbudet til barn som er utsatt for og som utøver vold og seksuelle overgrep

En nasjonal kartleggingsundersøkelse

Nasjonalt kunnskapssenter
om vold og traumatisk stress

www.nkvts.no

NKVTS rapport nr. 1/2017

NASJONALT KUNNSKAPSSENTER
OM VOLD OG TRAUMATISK STRESS

Behandlingstilbudet til barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd

- kunnskap og erfaringer fra de nordiske
landene og Storbritannia
- forslag til en landsdekkende struktur

Skrevet av Ingunn Rangul Askeland, Monica Jensen og Linda Holen Moen

Rapport nr. 1 2017

NKVTS.NO

HVA VET VI OM BEHANDLINGSTILBUDET I NORGE?

En nasjonal kartlegging av behandlingstilbudet til barn og unge som er utsatt for og som utøver vold og seksuelle overgrep viste at:

- det finnes få spesialiserte tilbud til barn og unge med SSA i Norge i dag
- 71 av 223 behandlingsenheter i denne studien oppga at de hadde tilbud til denne gruppen
- majoriteten av terapeutene mangler kompetanse og kunnskap om behandling av barn og unge med SSA
- enhetene mangler stort sett rutiner og verktøy for å kartlegge denne type problemer
- flere beskriver tematikken som utfordrende å arbeide med, og mange opplever at terapeutene er mindre komfortable med å spørre om overgrepssatferd enn utsatthet

RESULTATER- KORT OPPSUMMERT

- Ingen av landene har offentlige landsdekkende strukturer for å sikre et likeverdig tilbud
- Felles for alle landene:
 - bekymring knyttet til lange avstander for barna
 - at hjelpen blir tilfeldig
 - at både forskning og klinisk erfaring tilsier at en stor andel har store og sammensatte problemer som krever barne-og ungdomspsykiatrisk oppfølging

(Askeland, Jensen & Moen, 2017)

ULIKE FAGINSTANSERS ANSVAR

- Kommunalt barnevern
- BUP – poliklinikker i helseforetakene
- Barne-, ungdoms- og familieetaten
- Statens barnehus
- Habiliteringstjenesten
- Konfliktråd og politi
- RVTS
-

(Askeland, Jensen & Moen, 2017)

Tverretattlig samarbeid om barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd

Norunn Vorland, Sabreen Selvik, Toril Hjorthol, Alf Børre Kanten og Ines Blix

«Også disse barnas beste»

Kommunalt barneverns arbeid med barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd

Ingvil Thallaug Øverli, Norunn Vorland,
Anja Emilie Kruse, Toril Hjorthol og Ines Blix

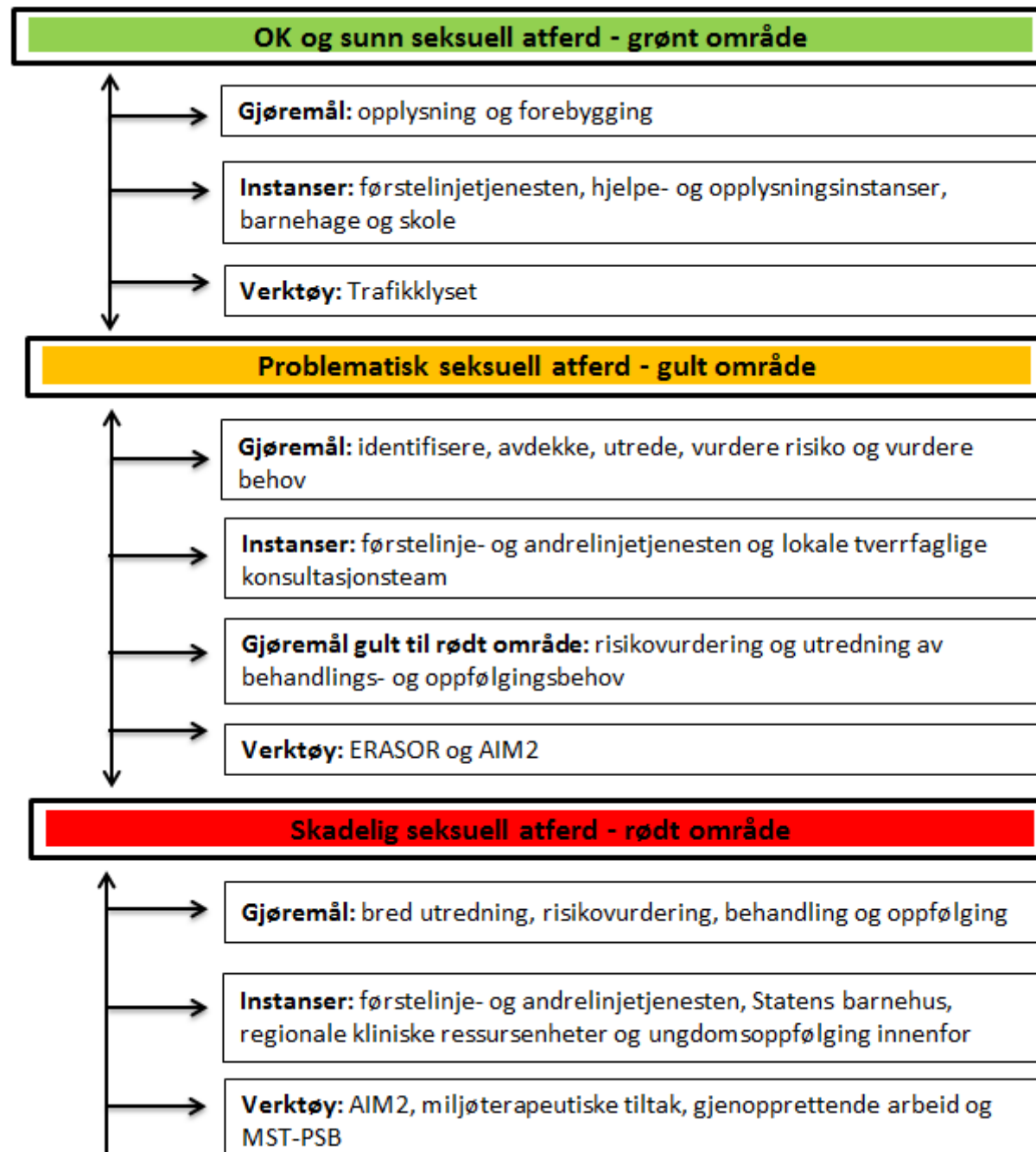
«Ingen fagperson/faginstans kan klare SSA saker aleine!»

Kompetanse på tvers

- Aim Basic kurs
- Aim2 utredning
- Aim behandling

Samarbeid mellom ressursenheten V27 og alle RVTS-ene om AIM implementering på tvers av sektorer og nivåer. Startet i Helse Vest i 2016. V27 har de formelle rettighetene i Norge, i nært samarbeid med RVTS. Påmelding til kurs via RVTS.

- Regionale kompetanse og konsultasjons-team om SSA
(RVTS-ene koordinerer/tilrettelegger)

Hertervig Forlag

Hjem

Bokhandel

Forfattere

Manus

Artikler

Om oss

Hjelp

Kontakt ▼

[Hertervig Forlag](#) > [Produkter](#) > [Bøker](#) > [Barn & unge](#) > Trafikklyset – Seksuell atferd hos barn og ungdom

En guide for voksne til å
IDENTIFISERE, VURDERE og gi RESPONS
på seksuell atferd som fremmer bekymring

Trafikklyset – Seksuell atferd hos barn og ungdom

kr 100,00

En guide for voksne til å identifisere, vurdere og gi respons på seksuell atferd som vekker bekymring.

1

Kjøp

Varenummer: ISBN: 9788277862453

Kategori: [Barn & unge](#)

Stikkord: [atferd](#), [barn](#), [ungdom](#)

Original
utviklet i
Australia

Ressursenheten V27, psykologspesialist Monica
Jensen, Oslo, 3.4.2019

Trafikklyset - Seksualitet hos barn og ungdom

(www.hertervigforlag.no/trafikklyset) (Oversatt av Birgit Hegge, Rogaland)

- Brukes som innledningsvis screening når man har en ny sak med bekymringsfull seksuell atferd (alders- og utviklingsorientert)
- Bør brukes i sammenheng med Hacketts/AIMs definisjonskontinuum (samtykke, maktforskjell, situasjon, relasjon)
- Basisgrunnlaget er gammelt (fra slutten av 90-tallet) – papirversjon bør revideres jfr. f.eks. teknologi-assistert SSA
(se eventuelt link på V27s internettside til original i Australia)

Stikkord for nyansering av bekymringsfull seksuell atferd:

- Aldersadekvat
- Samtykke
- Maktutøvelse (alder, styrke, sosial status, kognitivt)
- Situasjon og relasjon (upassende?)
- Planlegging
- Hemmelighold
- Lar seg stoppe/avlede
- Frekvens og Akselererende utvikling av atferd
- Tar ansvar

REGIONALE KOMPETANSE- OG KONSULTASJONSTEAM

RVTS-ene har et overordnet ansvar for etablering og opprettholdelse av regionale kompetanse- og konsultasjonsteam

•)

Koordineringen av teamene kan overlates til andre faginstanser

Assessment

(utredning/kartlegging/tilsyn/trygghet)

Intervention

(endringsarbeid/behandling/oppfølging)

Moving-on

(komme seg videre)

www.aimproject.org.uk

AIM verktøy oversatt/tilpasset til norsk. V27 har rettighetene til AIM i Norge i tett samarbeid med RVTS-ene:

- **AIM2 utrednings veileder for ungdom 12-17 år som har utøvd SSA og deres familier** (Jensen og Mørch, 2016, revidert juni 2017)
- **AIM Behandlings veileder for ungdom 12-17 år som har utøvd SSA og deres familier** (Jensen & Mørch, 2018)

Planet Porno, Justin Hancock, 2015

- Diskusjonsverktøy for arbeid med ungdom om hvordan porno påvirker synet på kropp og seksualitet
- Oversatt til norsk av V27 i 2018.
- Kan nå bestilles via V27s prosjektassistent: Christine.Nilsen2@ihelse.net

Tidlig

Tydelig

Tilpasset

RESPONS på barns
problematiske eller skadelige
seksuelle atferd

OK, god & sunn sex

Aktuelle linker om SSA relaterte tema

<https://betaniensykehus.no/>

<https://betaniensykehus.no/helsefaglig/forskning-og-utvikling/nasjonalt-klinisk-ssa-nettverk>
(klinisk SSA nettverk)

<https://betaniensykehus.no/avdelinger/betanien-sykehus/barne-og-ungdomspsykiatrisk-poliklinikk/ressursenhet-v27> (V27)

www.aimproject.org.uk

www.nspcc.uk

www.nkvts.no

www.rvts.no

www.rebessa.com